

СПОРТ
Вай спортсменаша
Ерригроссе яхъашка
толамаш даьхар

16

УНАХЦИЕНО
«Лораде хъай дог» яха
лазара духьалара болх
длабихьар вайцига

15

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ПАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№38 (12615)
Арда
бутт,
5 ди, 2023 шу

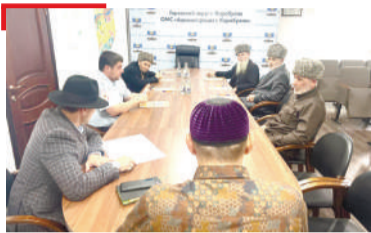
Газет арадувл 1923-ча шера
маьтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

12+

МАШАРХОЙ
Илдарха-Галий Пярча
барт бара комиссе
баьча балхага хьежар

4

БЕРИЙ ВАХАР
Ишколашка лоаттадеча
даарга хьежар
единороссаш

7

ТОЛАМ
Яхъашка котбаьнний
цџераш яьхар

8

ЛИТЕРАТУРА
Гамзатов Расула 100
шу дizarца ювзаенна,
кхетаченаш ю вайцига

9

КУЛЬТУРА
Магас-Шахьаре «Вай
цхъана да» яха суртий
гойтам хьабийллар

10

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Цхьоаглон низ
ПалгІайчен Кулгалхоцо Россе кердача
моттигий бахархой даькьалабийцар

2

**ЛерхІам
бар**

СВО доакъашхошта,
уж хьаллоацаш
йолча бокьонех
дийцар

3

ГалгIайчен депутаташ баха хилар бIухой дезал болча

Газданаькъан Ахмад

Паччахьалкхен Дума депутат, ГалгIайчен Халкъа Гуллама депутат БIарахой Бек-хан, «ЦаI йола Росси» яхача парте нах тIайибеча моттига кулгалхо Дарсиганаькъан Мухьмад баха хилар Россе Донбасс лораеш дIахьоча лаьрхIача операце дакъа лоацаш болча бIухой дезалашка фу хьал да хьажа.

Уж хилар ГалгIайчен МагIалбика кхален Юкьерча-Ачалкхе, Дабе-Юрта, иштта Навсарен кхален Пхылекьонгий-Юрта. «Тахан вайх хIаране хьаллоац, вай мох лорабеш, шоай декхар Даьхенна дIалуш бола бIухой. Вайна дика ховш да, шоай са ца кходеш, уж моастагIчоа духьалотташ хилар, вай царна еш йола терко чIоагIа эшаш а я. Барт цаI хиларца вай низ ба. ЦхьоагIо йолаш вай хуле, вайна дукхагIа могоаргда», - аьлар депутаташа ЦIечой, Тоачанаькъан, Шоанахой дезалашка шоаш болаш.

ГалгIайчен кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас 2022 шера лайчилла бетта цхьоалагIа дийнахьа амара кулг яздир «РФ Герзашцарча низий мугIарашка шоай тIема декхар кхоачашдеш барий дезал социальни новкъосталца хьаллацара». Моттигерча Иаьдало кертттерча декхарех лоархIар да, тIема мугIарашка латтача бIухой дезал а уж шоаш а хьаллацар. ГалгIайчено, из доацаш а, тIом латтача даькъ тIа гуманитарни новкъостал лоаттаду, тайп-тайпара тIабуьвха бIайха гIирс, хьалхарча аргIагIа эша хIамаш бIухошта лаьрхIа дIайохийташ. Иштта вай мехко новкъостал лоаттаду Запорожски областа Токмакски кхален бахархошта.

ГалгIайчен Кулгалхочо Россе кердача моттигий бахархой даькъалабийцар

Газданаькъан Ахмад

ГалгIайчен Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас керда моттигаш Россах хьакхетарца дувзаденна кхайкарал дир. Нийса цхьа шу хьалха, вай мехка Президента исторически лерхIам тIаййцар, Донецки, Лугански халкъа республикаш; Херсонски, Запорожски областаш Российски Федерация

цех хьакхетача хана, аьлар вай мехка кулгалхочо, керда республикай бахархой даькъала а бувцаш. Машаре, иразе, беркате вахар цар хилар ловш дола дешаш а аьлар.

«Вай терко лоаттаеш йолча Запорожски областа Токмак кхален бахархошта гIо дар вайна лоархIаме да. Вай царна новкъостал ду бераш деша да-

хийта, хоарцаь вахаре эша лоархIаме гIишлош хьалге, тIайоагIаца шелалга кийчо е. Иштта гуманитарни новкъостал ду, цул совгIа, тахан халача хьалашка дисача берашта спортивни кийчо ю. Кастлуш цига дIабохийтаргба лораш, дIа-юха лелаш йола фельдшерий акушерий пунктш. Хьалха бе безаш дукха болх ба, бакьда цхьана вай таро хургья из дIабыхьа!» - йоах, ше кхай-

карал деш, Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас. Россах керда моттигаш хьакхийтта хилара ди белгалдеш, паччахьалкхен кулгалхочо Путин Владимира арадаьккха амар да. Вай мехка из цIай хьалхара дез деш да. Белгалдоаккх, кердача моттигий бахархоша шоаш хьагойтар Россах хьакхетарах бола шоай лоам, из дар референдум хиннача хана.

ГалгIайчен Кулгалхочо кертттера дешаш дийцар, РФ паччахьалкхен вице-премьераца

Султиганаькъан Йоакьап

Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас РФ паччахьалкхен председатела заместителца Новак Александраца кхетаче дIахьош, дийцар мехка социально-экономически дегIабарца дувзаденна кертттера дешаш, иштта республикан 100 шу дызара цIай тIадоагIаш хиларах, яхаш, дийцар «Сердало» газетата республикан кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Кхетаче дIахьош промышленноста, юртбоахама даькъ тIа инвесторий болх беш хиларах дийцар: «Сунжа» агрокомбинат, хьоар доаккха завод, кIала хIамаш еча даькъ тIа, кхийолча моттигашка. Новак Александра белгалдир; ГалгIайче хIама хьадеш хилар лакхача боараме да, аьнна. Уж толамаш дахатаро хиннай, цхьайола программаш кхоачашьярца: юхасайца латташ хинна предприятеш дIайолаялийтарах, мехка бахар-

хой шоай доалахьара зIамига, йоккха бизнес дегIайоалаеш хиларах, цар хьалха луш хинна йоал 6 процентагара 2 процентагара кхоачаш лохьенна хиларах, бахархоша дукхагIа шоай доалахьара хIама хьадоладаь хиларах, иштта кхы а дукхача бахьанех», - аьлар ГалгIай Республикан Кулгалхочо ший телеграм-оагIон тIа.

Дийцача къамаьлах вице-премьера тIадиляр юртбоа-

хама министерствонна, иштта Россельхозбанка, Сбербанк, «Южный» яхача оалхазарий комплекса, гIишлошьяра министерствонна маьха чухьнахьа кредит далара хьалаш Iалашдар, иштта ГалгIайчен МагIалбика кхале хий цахилара дош кхоачашдар, цу даькъ тIа нийслуш дола кхоачамбоацараш юстардахар. «Белгалдаккха безам ба, Новак Александра массаза а тха хаттараш-

та терко лоаттаю, цу юкье даим дакъа а лоац. Цо деш дола гIо хоалуш а да, цунах оаха баркал а оал цунна, мехка иштта терко еш хиларах», - аьлар Махьмуд-Иаьлас. Федеральни оагIорахьара новкъостал лоаттадеш хиларах, ГалгIайче дика кхоачашду социально-экономически дегIаахарца дувзаденна вайна хьалхашка латта кертттера декхараш.

Кавказе лаьттача тIема турпалхой сийна, Коталон байракх йоаржаергья ГIалгIайче

ГIазданаькъан Ахьмад

ГIалгIайче кийчлуш ба, Кавказе лаьттача тIем тIа немце-гIаьрхо вохавь 80 шу дизар дезде. 1943 шера ардара бетта ийслагIча дийнахьа гитлеровцаш Кавказа лаьттара лелхабир, из ха вIалла йицлургIйоацаш йисай советски тIехьен дегашка. ГIалгIайчено, Сийлахь-боккхача Даьймехка тIем тIа ший мехкарий, кьонгаш латаш хилара сийна хетаяь, массанахьа йоаржаергья Коталон байракх. Из лоархIаме йола кхетаче дIахьоргья гIалгIайкъам мехкахдаккхара дагалоаттама Мемориальни комплексе, Навсарен доазон тIа.

«Цу дийнахьа, тIема сийлен шахьаре йоккха Даьхенцара безам совбоаккхаш йола кхетаче хургья. Из хетаяь Кавказ йоаккхаш лаьттача тIем тIа немций-гIаьрхой эскар дохадара 80 шу дузаш хилара, иштта МагIалбика-Шахьара «ТIема сийлен шахьар» авна Росийски Федерацие сийдола цIи енна 16 шу дизара», - аьлар «Сердало» газетага мехка паччахьалкхен болхлоша. - Из болх вIашагIбеллараш ба къаман гIулакха йола Федеральни агентсво, «Седкъа» яха культуран, спорта, кхетам балара проекташ кхоачашью Центр». Уж латт «Бохаргбоацараш» яхача халкъашта юкьерча проекта керте а. Цар, дIадахача шера денз, новкъостал ду СНГ мехкий кагирхой юкьярлонна, цо а къахьег вай Даьхе лораеш, денал гойташ духьаллаьттарий цIераш йиц ца ялийта гIерташ.

СВО доакъашхошта, уж хьаллоацаш йолча бокъонех дийцар

Гаьгенаькъан Мартина

ГIалгIайчен Республикан Халкъа Гуллама депутата Дарсиганаькъан Мухьмада кулгал деш, СВО доакъашхошта, цар дезалашца дайихьача кхетачене дийцар, эскаре тIахьийха вай бIухой а цар дезал а хьалла-

цара тIаййцача кердача бокъонех, яхаш, дийцар «Сердало» газетага моттигерча «ЦаI йола Росси» яхача парте отделене. «Керттера йийца проект яр «СВО хаттараш кхоачашдара Центр», цунга гIолла довзаш хул тIема декхараш кхоачашдеш болча вай бIухой хьашташ.

Цу кхетаче дакъа лоацаш хилар отпускаш салолаш бола бIухой а цар дезал а, иштта паччахьалкхен, боахамий викалаш, ГIалгIай Республикан Илмани дешареи министра заместитель Угурчанаькъан ПаьтIамат, ГIалгIай Республике гIолла йолча РФ ДОСААФа кулгалхо-

чун гIонча Гаьнажанаькъан Хьасан, ГIалгIай Республикан вахара страховане ганза болхлой Зурабанаькъан Зураб, Дурганаькъан Ахьмад, иштта ГIалгIай Республикан тIема комиссара гIонча Мархенаькъан Къурейш», - аьлар хоамо.

МагIалбике дийцар, Кавказе лаьттача тIема 80 шу дизар мишта дездергда

ГIазданаькъан Ахьмад

МоастагIа вохавеш, Кавказе лаьттача тIема 80 шу дизара хетадаьча цIайга кийчо еш ба МагIалбике.

«ТIема сийлен шахьар» яха цIи цунна енна 16 шу дуз. «Оргкомитето дайихьача кхетаче гулбенабар администра страцешкара, иштта кхьйолча балха моттигашкара нах. Гулбенаараша дийцар, из доккха, лоархIаме дола цIай лакхача боараме дIадахьа дезилгах. Кийчон гIулакх чоагIдир цар», - йоах тхога кхаьчача хоамо.

МоастагIа вохавеш, Кавказе лаьттараш дагалувц тахан

ГIазданаькъан Ахьмад

Укх бетта 9-ча дийнахьа, моастагIа Кавказера араваьккха ди дездеш, иштта МагIалбика тIема сийлен шахьар яха цIи енна 16 шу далар дагалоацаш, вIашагIкхетар дIахьоргда МагIалбикерча мемориальни комплексе.

«Цу доккхача ден хета-

ья экскурсеш дIакхухь берашца МагIалбикерча тIема музейе. Деналца Даьхе лораеш лаьттача бIухой цIераш йовзийт царна. Тайп-тайпара кхетаченаш хургья шахьаре. Шахьарера сийленгаш, стелаш, чурташ долча лостам беш, кулг тохаш ба таханарча дийнахьа бахархой», - дийцар администраце болхлоша.

Республикера моттигаш тоаеш латт

Султиганькъан Йоакъап

Наьха хьал аттача-хьа даккха гIерташ, ма хулла тоаеш латт республикера моттигаш. 86% моттигаш тоаеш балхаш да дIахьош латтараш. «ЛоархIаме да, наха салаIа, Iохайша паргIатта ха яккха моттигаш хилар. Шахьара моттигаш тоаяра тIехьа кхеллача проекта гIолла дикка хувцамаш хиннад вай мехка. XIара денна тоалуш, хозлуш латт шахьарера доазонаш», - белгалдир вай Мехкадас Келаматанькъан Махьмуд-Iаьлас.

«Нийса ах болх йисте - баьннаб тахан. Хожа тоаяь, наха салаIа паргIата йолаш латт вай шахьарашкара моттигаш. Магасе, Наьсаре, МагIалбике, Шолжа-Шахьаре, Илдарха-ГIалий тIа беш латт из боккха болх тахан», - йоах тхогарча хоамо. Мехка кулгалхоша тIахьожам беш, хожа сквераш, паркаш, кхьй-ола салоIа моттигаш тоаеш латт вайцига. 2024-ча шера а дIахьорьгба из беркате болх, Дала аьннадале.

Илдарха-ГIалий тIарча барт бара комиссе баьча балхага хьежар

Гаьгенаькъан Мартина

ГIалгIайчен Илдарха-ГIалий тIарча барт бара йолча комиссен балха чаккхе еш, цу комиссе викало Доврбиканькъан Иийсас гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир, шоаш

тIехьарча массехк бетта баьча балхах, хьалхашка лаьтта декхараш кхоачашдарах дувцаш.

Доврбиканькъан Иийсас яхачох, геттара чоалхане хьал бахархошта юкье этта моттиг хиннаяц. Нагахьа санна наха юкье

цатоам болаш моттиг хилча, уж шоайла барта а боалабийя, из гIулакх дIадоаккхаш хиннад, цох зулам хьа ца хулийташ. Цул совгIа, гулбеннарашта хьахайкадир дукхача хана денз бахархошта юкье латташ дола доьнаш, цар бахьан да юкье пхье-

наш доаккхаш хилар, шоайла барт бе раьза цахилар, кхьдола бахьанаш», - аьлар «Сердало» газетага хоамо. Муниципальни комиссен балха юкье хувцамаш доаларах а дийцар, дIахойодача хана из болх дикача оарIорахьа тоабергболаш.

Дабе-Юрта яхархочунна Iаьдало новкъостал дергда цIа тоаде

ГIазданькъан Ахьмад

МагIалбика кхален Дабе-Юрта яхархочунна, моттигерча Iаьдало новкъостал дергда цIа тоаде. Ший цIа тоаде таро йоацаш йисарах, из яха езаш хилар кхален администраце.

Доал деча даькъ тIарча администраце вахара хьаштий отдела викалаша, иштта юртарча администраце техкар из дош.

Цига ховш хилар, могошал йоацаш хиларах, цу кхалсага къонгаш болх беш цахилар, цудухьа цу фусаме иштта ахчанца дувзаденна кхоачамбоацараш хилар. Цунна новкъостал де лаьрхIар ахчанца», - аьлар «Сердало» газетага МагIалбика кхален администраце. Иштта таро йоацаш биса нах, новкъостал дехаш хул. Дика хет, Iаьдало царна терко еш хилча.

«Россеташа» 3 млрд сом дIахьождаьд, 2023 шера Кьилбаседа Кавказе тоаду балхаш дара йола программа кхоачашъе

Алов Муса

«Россеташ» яхача ток лоаттаерий гIишлош 2023-2024 шера гуйран-Iан заманга кийчъяра болх, Кьилбаседа Кавказа федеральни даькъ тIа (СКФО), лаьрхIа хиннача беса дIахьош ба. ДIадахача шера хинначул 8% дукхагIа деннад тоадара балхашта луш дола ахча. Селий мехка, электричество тешаме хургIолаш, кхь тIа балхаш дIахьош да.

Цунах дийцар, Минеральни Воде ваха волаш РФ энергетика министра Шульгинов Николайс дIайихьача федеральни штабе, «Россети» ПАО кертерча директора Рюмин Андрейс.

Хьалхарча арIагIа кхоачашде дезар да, аьлар Шульгинов Николайс, региона Iаьдало дика даькъа а лоацаш, дук-

хача шерашка латташ йола тариф чоагIъяра дош; ток лоттаю гIирсаш тишденна хиларах, цар ток дIа-юха хьожача даькъ тIа кхоачамбоацараш нийсдолийт; йоагаьйча сердалах Iаьдала боагIаш бола мах дIалуш цахилар а теркалде деза. ТIехьара тIа кхоачамбоацараш кхолл доал деш йоацача гIишлоша (СКФО уж 2 эзар совгIа я); договор доацаш электроэнерги лелаеш хиларо, цу юкье майнингови оала болх а болаш.

«Россетей» балха юкье доагIаш да 1,7 эзар км тока аьшкасаьргаш, эзар совгIа подстанцера гIирсаш тоадар. Иштта энергетикаша хьатIаьйнача баьцех, кхьйолча нувхех ценъергья 1 эзар гектар ток чуйоагIаш йола моттигаш. Эша гIирсаш, царца хила дезар кийча да. 624 аварийно-

меттаоттадара йолча тоабаша, 174 моттиге тIехьара тIа эшача новкъосталца Iалашо а яьй.

Рюмин Андрейс белгалдаьча беса, регионашкара хьал теркама юкье да токаца Iалашо яра даькъ тIа, иштта гIирсаш тишденнача моттигера хьал а да цунна чудоагIаш.

Из нийсденнад дукхача хана денз хIама тоаду, инвестице программаш хьаллаьца цахиларах, дукха токаца болх беш йолча организацеша, цу юкье ЖКХас, шоай ханнахьа йоагаьйча электричествово Iаьдала ахча хьаденна цахиларах.

«Планах бе безача балхал совгIа, Селий мехка, цу юкье Махачкала йолаш, гуйран-Iан заманга боалаш кийчо еш я электричествово комплекс.

Карарча шера 762 млн сома маьха хьалхарча арIагIа де дезаш лаьтта балхаш дир. Из

доацаш а, цу мехка, ГIалгIайче, Нохчашкахьа электричество тешаме хилийтара йола программаш вIашагIехкай», - аьлар Рюмин Андрейс.

Иштта лаьрхIад цу программашта моттигашкара а федеральни бюджетера а ахча дала. Проектно-тохкама балхаш дIахьу «Россеташ Кьилбаседа Кавказ» яхача ПАОс ший ахчах, «Россеташ» яхача ПАО гIонца.

СКФО 2023 шера цу тоабанна хьалхашка латта инвестиционни де деза балхаш да моттигашка 18,1 млрд сома маьха. Энергетикаша балха юкье доахаргда 2,3 эзар км керда тока аьшкасаьргаш, 158 МВА низ бола трансформатораш. ЙоккхагIа йолча проекташта юкье я 160 МВт низ бола Кузьмински ветроэлектростанци Ставрополе хьаяр, Эльбру-

са лоамара оахкал доаккха ГIабартой-Балкхарой комбинат тока саьргех дIахоттар, «Бичесын-Поляна» 35 кВ тока аьшкасаьргаш тоадар, из эггара Кьарший-Черсий лакхагIа йола лоаман моттиг я.

СКФО ше вахача хана Рюмин Андрейс кхетаче дIайихьар «Кьилбаседа Кавказа Россетий» ПАО, «Россетий» - Кьулбехьен МЭС ПАО филиала кулгалхошца.

СКФО ворхI моттига доазон тIа болх беш я «Россети» - Кьулбехьен МЭС ПАО филиал, «Кьилбаседа Кавказа Россеташ» яха цьханкхетар, иштта «Чеченэнерго».

Цу урхаленна чуйоагIаш я 31,7 эзар подстанци, 28,5 эзар МВА низ бола трансформаторни подстанцеш, иштта 145,5 эзар км тока аьшкасаьргаш.

«Россе хий» яха болам хилар вайцига

Газданаькъан Ахьмад

500 гали нувхаш гулийр ГалгГайче, шоатта дийнахьа «Россе хий» яхача Еригроссе экологически болама доакъашхоша. Гажарий-Юртара нах арабаьлар ухк наькъа, из дика гТулакх хьаллаца, аьнна. Цар ши километр хиллал дола Эса яхача хин бердаш цИндир.

Цу юкье дакъа лоацаш хилар ГалгГайчен Талама министерствон болхлой, цунна чуйоагГача моттигий болхлой, иштта цИрах Калхарваккхара йолча колледжа студенташ, «Ростелекома» викалаш, Россе географически юкьарлон моттигерча отделене викалаш, кагирхой гТулакхех йолча комитета викалаш, бахархой, маьл бакка гТулакхаш дераш», - аьлар «Сердало» газетага из моттиг вIашагГьеллараша. «Россе хий» яха болам вIашагГьеллаб 2014 шера.

Хин йистош цИеньяра бола болх дIахьу хин даькъ тIа. Из ба хIара шера яржаш йоагГача, «Дикача хин моттигаш лораяр» яхача федеральни проекта, «Экологи» яхача къаман проекта чубоагIаш. ТIехьарча шерашка, ГалгГайче «Россе хий» яхача боламе хьалхара моттигаш йоахаш я. Цу тайпара хьалхара моттиг яьккхар цо 2021 шера, цу хана хIара кхоалагIа волча сага дакъа лаьцар цунна юкье, уж бар 152 эзар лоIамхой-экологаш.

Илдарха-ГПалан бахархошта, хин турба ийккха моттиг хилча, машенашца хий кхухь

Султиганаькъан Йоакъап

ра мэре.

Хий кхухьаш йолча машенаш Илдарха-ГПалан бахархошта хий лоаттаду, хин турба ийккха моттиг хилча, яхаш, дийцар «Сердало» газетага шахьа-

«Цхьадолча урамашка кертера, 315 мм сома йола хин турба эккхар бахьан долаш, масала, Йовлой Берда урамагIа хий хьа ца доагIаш моттиг яр. Хет-

тача беса сиха из кхоачамбоацар юстардаккха таро хиланзар, хига хьожача болхлой. Иштта дале а, сихонца из моттиг меттаоттаергья», - йоах хоамо. Тоадара балхаш дIахьоча юкьа, наха эшаш дола хий хилийта ловш,

Илдарха-ГПалан кулгалхочо Дидиганаькъан Ахьмада наха хий лоаттадара болх вIашагГьеллар. Иштта бахархошта хьалхадаьккхар, из мо моттиг нийсьелча, мичахьа телефон тоха еза, малагIа дехар дIадала деза.

Хин хьал тоадеш латт, йIаьххача хана талхаргдоацаш

Султиганаькъан Йоакъап

Республикерча шахьарашкара, юрташкара хин турбаш тоаеш, тишъеннача турбашта меттел дикагIьяраш чуй-

оаккаш латт. Шолжа-Шахьарера къаьнара турбаш хувцаш болх дIахьош латт тахан. Чуйоаккаш латта керда турбаш мукхьюаш яц, дуккхача хана, ца талхаш, ядаргья-

рех я. Шерипова оалача урам тIа къахьегаш боах карарча хана болхлой.

200 метрага кхоачаш йола урамера тиша турбаш хьа-

оаккаш латт цар. Цига бахача наха чоагIа балийна яьнна яр из моттиг. Турбаш хувца еза ха чакхьяьнна дукха ха яр цига.

Ардара бетта ялхлагIча дийнахьа 500 га дIайогIа лерхI

Коазой Мадина

Ардара бетта пхелагIча дийнахьа, дIайогIа лерхIаш хинна 500 га дIайогIаргья, ардара бетта ялхлагIча дийнахьа. Цунах хоам бир ГалгГайчен Талама министерствос. Кьона гаьнаш: кьоахк, хьех, къахььэсти - дIайогIаргья Шолжа-Шахьара №4 йолча ишкола, Шолжа хина уллувгIолла.

Из болх вIашагГьеллаб; «Лораергья вай хьу», «Экологи» яха пачахьалкхен программаш кхоачашьеш хиларца. 2019-ча шера денз, «Лораергья вай хьу» яхача программанна чуйоагIаш, 110 гектар лаьттан тIа гаьнаш дIаегIай. Республика бахархоша дика дакъа лацарах, 286 000 тайп-тайпарча фух йола гаьнаш дIаегIай. Тхо тешаш да, ухк наькъа а вай бахархоша цу тайпара болам хьаллоацаргхиларах. Безам бараш тIахьех, цу дикача балжа юкье дакъа лаца, вай мехка доазон тIара Талам баьццара дерзаде!» - аьлар Талам лорадераша.

Боккхийча наьха Ди долаш, Іаьлий-Юрта сийдолча кьоаношка хьяжа бахар

Газданаякъан Ахмад

Ардара бетта хьалхарча дийнахьа, кьоаной Ди дездеш хиларца дувзадenna, Ньсарен кхален Іаьлий-Юртарча культуран цен болхлой шоай дешархошца цьхана баха хилар юртой, ха яха нах Янданаякъан Жамалда, Налганаякъан АсмаІ йолча.

«Янданаякъан Жамалдас, Іаьлий-Юртарча администрацен кулгалхо волаш, шовзтка шиь шу даьккхар. Из, кхы тІатоха хІама доацаш, ший вахаре дукхагІа йола ха халкъанна дІаенна ва. Налганаякъан АсмаІ, лерттІа дезал кхебаь, дика гІалгІай кхалсаг я. Цу нахаца кьамаьл деш хилча, дега тоам хул», - аьлар «Сердало» газетаца кьамаьл даьча культуран цен кулгалхоцо Гаьнажанаякъан Мадинас. Янданаякъан Жамалда, Налганаякъан АсмаІ, вахаре дукха хІама бІаргадайна ба, цар безаме тІаийцар хьаьший, шоай уйлаш царца екьаш, баьгІар уж дукха. «Се атта яьхай ала йиш йолаш яц со, - аьлар Нал-

ганаякъан АсмаІас, - дукха ла дийзад. Бакьда со раьза я таханарча денна, сай тхов-кІийле йолаш, сайна гонахьа дукха дика нах болаш. Фу эш кхы

ираз хила? Кьоанал хьакхоач хІаранега, ха дІатиллача. Цудухьа аз аргдар кагирхошка: цІаккха а диц ма де, кьоаношта терко е езилга. Цьхан хоза-

ча дешо дог дошаду. Лораша а ма оалий, хозача дешаца дарба де йиш я, аьле. Вай кагирхошта из массаза дагадогІаш хуларе, дика хетар сонa».

ГІалгІай дешархошта дайзар, хІама хьадеш болча наьха кьахьегамах

Гаьгенаькъан Марина

ГІалгІай Республице ГІолла йолча автономни коммерчески йоацача «Са бизнес» яхача организаце Ньсарен дешархошта дийцар предпринимателі балхаца кертердар, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага кхетаче вІашагІеллараша.

«Кьамаьл деш Ньсарен №6 йолча ишкола дешархошта дайзар моллагІа йола бизнес дІайолаеш хилча, юхьанца нийслуш дола гІалаташ, кхоачамбоацараш. Иштта 10-ча класса дешархошта дийцар таханарча предпринимателі гІулакха тІа лоархІамегІа долчо. Хаьдда теркам тІабахийтар; зІаамига, юкьера бизнес дІайолаеш де дезачунна.

Кхетаче йистейоалаш, дешархоша шоай хаттараш делар», - йоах хоамо. «Са бизнес» яхача коммерчески йоацача организаце викало яхачох, цу тайпара кхетаченаш дІахьош хилара бахьан да, пайдана бола хоам боаржабар, иштта кагирхошта юкье хьатІабоагІача пайдана боарам царна бовзийтар.

Кагирхой кхетама-эздеда дикал лакхью вай мехка

Гаьгенаькъан Марина

Іаьлий-Юртарча культуран цІагІа кхетаче дІайихьар, из хетаяь яр Мухьаммад Пайхамара (АллахІо даькьалваьрех волва из), яхаш, дийцар «Сердало» газетага юртарча культуран цІагІа.

«Іаьлий-Юртарча гимназе, иштта юкьерча дешара ишколе дагІаца берашта лаьрхІа хоза кхетаче дІайихьар, дезача КьорІан аяташ дешарца. ДІахо динах лаьца а иштта Пайхамарах Мухьаммадах а (АллахІо даькьалваьрех волва из) дийцар. Уж хьехамаш даь-

реш бар дин викал Йовлой Мухьмад, Іаьлий-Юртарча юкьерча ишкола дин хьехархо КІацанаякъан Анзор, Іаьлий-Юртарча гимназе дин хьехаш вола Оздой Илез. Цул совгІа, цунна уллув лийнараша, цун асхьабаша деш хинна хьакьале хьехамаш хаза йиш хилар берий цу кхетаче. Йовлой Мухьмада АллахІо вайтачунна (АллахІо даькьалваьрех волва из) хоза гІулакхаш дийцар. Оздой Илеза дикача гІулакхий хьадисаш, аяташ доаладир», - йоах хоамо.

Хоам бу, из кхетаче вайна дикадар дехаш, ламазаш а дулаш а дарца йистейлар, яхаш.

Ишколашка лоаттадеча даарга хьежар единороссаш

Султиганькъан Йоакъап

Республикерча ишколашка дешархошта лоаттабеча бйахача кхачан хьал тахка арабаьлар единороссаш. Илдарха-Галий тIарча

№ 5 йолча ишколе из гIулакх малагIча боараме латт хьожаш хилар депутаташ бола Амакананькъан Хьусени Йовлой Ахьмади.

«Бераша хIама дуача мотти-

гера санитарни хьал, лоаттабеш бола кхача боагIача боараме бар», - аьлар Амакананькъан Хьусена. Иштта цар техкар, бераша хIама дуаш йола пхьегIаш, истолаш, иштта кхьыдараш а цIена, лостам

болаш дий. Из тайпара болх цар бIарччача дешара шера дIакхухьаш ба. Кхувш доагIача берий дегIамашта дIайха даар эш, лерттIа кхача баарга хьежжа мара лазарашта духьалъотта низ хилац цар.

ДIандарг эькхаш лозаваь хиннача кIаьнка, Москве дIахо дарба дергда

ГIазданаькъан Ахьмад

ДIандарг эькхарах йоккха чов хинна 14 шу даьнна кIаьнк, Москве дарба де аьнна дIавигав. ГIалгIайче ший ханна хьа эшаш дола лорий новкьостал даьчул тIехьагIа, лаьрхIача феьцарча кемаца столице дIавигар из. «Сердало» газетага моттигерча унахIенон министерстве аьлар; Москве из дIавигар дика чакхдаьнна, аьнна.

«Вай лораша цу бера эшаш дола лорий новкьостал даьдар. Лораш шоайла дагабаьнна, ГIалгIайчен Кулгалхочун администраце, паччахьалкхено новкьостал даь, Россерча берий клинически дарбанче дIавига лаьрхIар из. Оаха Москверча лорашца бувзам лелабу, бера могошал миштай хьожаш. Из хатар нийсденна дезал хьаллоацаш а, цун хьал довзаш а да, тхона лов из сихагIа вийрза цIавар», - аьлар ГIалгIайчен унахIенон министра Антошкананькъан Заремас.

Керда лорий амбулатори хьалъергья Сурхо тIа

ГIазданаькъан Ахьмад

Сурхо тIа, бахархой дог хьоасташ, дикахетар да цига амбулатори хьалъеш хилар. Из чудоагIаш да, «УнахIено» яха къаман проект вайцига кхоачашгьеш хилара. «100 моттига лаьрхIа хьалъеш йолча цига хургья бокхийчарна а берашта а дарба дара йола таронаш, говзанчаш чубола кабинеташ, иштта дийнахьа унахой дарба деш хила йиш йола моттигаш.

Из гIишло хьалъяра дIадодаш да 75 млн сом. Еррига а гIишлон моттиг 1236 квадратни метр я», - аьлар «Сердало» газетага ГIалгIайчен паччахьалкхен болхлоша. Юрта хьалъеш йолча кердача лорий фусамо наха дарба деча дикка моттиг дIалоацаргья. Из юртахошта лоархIаме а да.

Магаса кагирхой совето 10 000 гIа баккхарах малагIа пайда хул гойтар

Султигананькъан Йоакъап

Магас-Шахьара чуйоагIача кагирхой совето дакъа лаьцар, «10 000 вахара гIа» яхача Ерригроссе болама юкъе. Из хетабаь бар Дерригача дунен дега денна, аьлар «Сердало» газетага республикан доал деча даькъ тIа.

«Из эшаш а пайдана а дола гIулакх вIашагIделлар яр «Юкьарлонна могошал,

лорий профилактика яхача республикански центра» ГБУЗ. Цига терко тIайохийт тайп-тайпара ха яьннача наьха унахIено, вахар лорадара, физкультура, спорт езаш уж хилийтара. Цу дикача болама доакъашхоша 10 000 гIа баьккхар», - йоах хоамо. Цахаддаш, ший дега могошал чIоагIьеш, тайп-тайпара маьженаш хьоаеш ха дIаяхьарца; сага иразеча, унахIенача, дикача вахара лард чIоагIью.

Радуга Звуков

Слуховые аппараты:

Мощные и незаметные

Назрань, пр-т Идриса Базоркина, 87

+7 (964) 055 90 50

Центры
хорошего
слуха

товар сертифицирован

ИМЕЮТСЯ ПРОТИВОПОКАЗАНИЯ. НЕОБХОДИМО ПРОКОНСУЛЬТИРОВАТЬСЯ СО СПЕЦИАЛИСТОМ.

Прокуратуро шин студента пенсеш далара бокъо меттаоттайир

ГГазданаькъан Ахьмад

ГалгГайчен прокуратуро, уж кхоабаш вола саг цахиларах, шин студента луш хинна пенсеш хьадалара бокъо меттаоттайир.

Пенсионни бокъонаш телхаярах, кхайкарал даьдар моттигерча кхалсага. «Яздаяча каьхатах дIабихьача тIахьожаме балхо хьагойтар, цу кхалсага шин бера 2021 шера бекарга, 2022 шера лайчилла бетташка, 18 шу дизар бахьанах, уж кхаба саг воацаш бисарах луш хинна пенсеш совцадаь хиннилга. Цул тIехьагIа, пенсионни ганзага а иштта уж деша багIача а страховой оалаш дола пенсеш юха хьадала доладара лаьрхIа яздаь дехар дIачуделча, теркал ца деш дисар, цунца цхьана бокъонаш телха а еш.

Прокуратуро, Россе Социальни ганзо моттигерча отделене кулгалхочунга цу наьха бокъонаш телхаяь хиларах хоам бир», - яхаш, дийцар «Сердало» газетага тIахьожаме болхлоша. Прокуратуро юкьеначул тIехьагIа, студенташта доагIаш хинна бахара эша ахча хьадоладелар. Царна соцадаь мел лаьттар а, иштта цу юкьа федеральни социальни оагIорхьара тIатехар а юкье доалаш, ахча хьаделар, из деррига а хилар 410 эзар сом.

Судо кхел йир, цIена доаца корта бохабу малар дохкаш хинначоа

ГГазданаькъан Ахьмад

«Тохкамхоша а судо а гучадаькхар, карарча шера аьтинга бетта 27-ча дийнахьа республикан Шолжа кхален ГIажарий-Юрта йоаллача кафе ше волаш, шийна пайда бар духьа цIена доаца корта бохабу малар цу сага дехка хилар.

Уголовни гIулакх тохкаш, эшаш бола лоткъама болх дIабихьар, суда экспертиза яькхар, цар хьагойтар спирт доаллача маларах ГОСТо дIадехачул дукхагIа зе доалаш йола хIама тега хилар, из сага унахIенонна Iаткъа тарлуш хилар», - аьлар «Сердало» газетага Россе лоткъама комитетата моттигерча болхлоша.

Судо лаьрхIар, унахIенонна кхераме дола корта бохабу малар дохкаш из хиларах, цунга цхьацца балхаш дайта.

Яхьашка котбаьннарий цIераш яьхар

Ггаьгенаькъан Мартина

вай мехка.

Бизнес-инкубаторе дIайихьача «Профилактически видео» яхача яхьашка котбаьннарий цIераш яьхар

«Гулой Аминай «Пиарщик» яха проект йоаржаяра тIехьа дIайихьар уж яхьаш. Хьажархой хоржамах, эггара

дикагIйола видеош белгалгеча оагIонна юкьедахар Медаранаькъан Мадиной, Аьгенаькъан Рабияй, ЦIечой Хизира балхаш. Деза совгIаташ, сертификаташ делар котбаьннараш-

та. Юхевисача ворхI доакъаш-хочун аьттув ба грантови проекташ кийчеш йолча моттигашка дакъа лаца», - йоах тхога бенача хоамо.

Культуран цIеношка дешархошта дувц, наркоманех доалача зуламах

ГГазданаькъан Ахьмад

Галашкарча культуран цIагIа, «Аз вахар хорж!» яха хьехам луш йола кхетаче дIайихьар. Цу культурно-салоIама моттига методиста Оздой Аьсета дешархошта дийцар, наркотикех мел зе доал, иштта шоай вахара нийса никь хьаййцарий сийрдача кхоаненах.

«Наркотикаш - из юьанцара зулам да, из унзара гIулакх да, цо сага вахар дохаду. Нийса вахара никь - из наркотикаш йоаца вахар да, хIана аьлча кхьметтел цкъа мара уж юкьеьннаеце а, саг толхаву цар, уж йоацаш ца Iелуча дIатIаваоккхаш. Лорий гIо-новкъостал эшаш хиларал совгIа, дIахо вахара лерттIа никь бехк цу дешо, ший мел волча гар-

гарча сагах воал, балхара вох, гонахьарча наха кхераме верз. Из даим кхувш йоагIаца тIехьенна хьалхадаха дезаш да.

Бераша кхетаде дезар цаI да, моллагIа бахьан дале а, из миштай ца хьажар, «цхьацца вахара халонаш йицъяр духьа, е цхьанне чоагIа дехар деш моттиг нийсьяларах, е кхьдолча бахьанца дувзадена», чаккхе цун во я», аьлар

Оздой Аьсета «Сердало» газетага. Из хьалхадаккхара болх касткастта дIахьу ГалгГайчен культуран болхлоша. Наркоманеца кьовсам лоаттабар массане юкьара декхар да. Галашка цу хьакъехьа даь къамаьл байташ ешарца чакхдаьлар. Уж йийшараш бар цу культуран цIагIа цхьацца хIама Юмадеш бола Элденаькъан Хадижаи Ясминаи.

Дешархой Юмабу бувзама гIирсащца лоралуш хила

ГГазданаькъан Ахьмад

ГалгГайчен МагIалбика кхален Кердача Реданта культуран цIагIа дешархошца къамаьл дир бувзама гIирсех боалача пайдах а зуламах а. Къамаьл чоагIа терко тIайодаш а эшаш а хилар, бераша дикка уйла тIаяхийтар дувцаш хин-

нача хIаманна. «Социальни бувзамашка гIолла наха юкьера бовзар хотталу. Цига гIолла ший гаьнара доттагIал дола нах лаха хьож, е шийца дешаш хиннарашцара бувзам безаш хул, е гаьнара гаргара саг лохаш хул.

Цул совгIа, нах шоайла

гаьна бар аьнна доацаш, къамаьл де таро йолаш а хул бувзамга гIолла. Бакьда из хеттача беса нийслуц. Социальни бувзамашка гIолла хила йиш йола зе - шийна беззаца тайпара мара из хоам тIаэцаш цахилар. Из дукхагIа дакъе харцаха кхетабе йиш йолаш хул, бераша чоагIа хала хеташ тIаэц

из», - аьлар «Сердало» газета корреспондентага ше къамаьл деш культурно-салоIама моттига кулгалхочо Хоаной Марета. ЛоархIаме да дешархой шоаш лорабала Юмабар, цхьаннена тIехьабаьнна дIагIоргбоацаш. Из хьеха хьажар Кердача Реданта культуран болхло.

Санкт-Петербурге дешаш болча ГалгИайчен студенташа Беканаькъан ДордагIа Тембота цIерагIа дола стипенди ийдергда

ГIазданаькъан Ахьмад

Санкт-Петербурге, лакхара дешар дешаш болча ГалгИайчен студенташа цIихезача Илманхочун, хьехархочун Беканаькъан Тембота цIерагIа дола стипенди ийдергда. Цунах дийцар «Сердало» газетага Кьилбаседа-Малхбузен федеральни даькъ тIарча ГалгИайчен викалаша.

«Кьилбаседа-Малхбузен федеральни даькъ тIарча ГалгИайчен викалаша Беканаькъан ДордагIа Тембота цIерагIа дола стипенди эцара йола яхь дIайихьар. Стипенди ийдергда Санкт-Петербурге лакхара дешар дешаш болча ГалгИайчен студенташа, уж ба заочно оалача кепара шоллагIча, иштта цул тIехьарча курсашка багIа бакалавра, специалитета, цул совгIа магистратура хьалхарча курсе багIа студенташ. Из хургда 3000 сом хIара бетта, хIаьта цхьан шера хьатергда из», - аьлар тхоца къамаьл даьчо.

Гамзатов Расула 100 шу дizarца ювзаенна, кхетаченаш ю вайцига

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгИайче дIахьош я; селий халкъа поэт, советски, российский поэт Гамзатов Расула 100 шу дizarца хетаяь кхетаченаш. Царех цаI йир ГIажарий-Юртарча культуран цIен, иштта моттигерча библиотекан болхлоша. Цига цу дийнахьа дукха нах гулбеннабар. Цун вахар а кхоллам а бовза ловраш дукха бар.

«Кхетаче дIахьош, гулбеннарашта бовзийтар поэта кхоллам, цунна карагIдаьннараш. Укхаза хозаш дар поэтически мугIараш. Гамзатов Расу-

ла хIара нанна, хIара дезала хетаяь, безамах, доттагIалах, халкъа бувзамех дувцаш байташ я. Гулбеннарашта лаьрхIа гойтам а кийчбаьбар. Гамзатов Расул поэте йоккха ганз я. Цо яздора халкъа а халкъах а. Вайх хIаранена дунен тIара беррига безам, машар, дикадар луш дар цун мугIараш», - аьлар «Сердало» газетага ГIажарий-Юртарча культуран цIен исбахьален кулгалхочо Овшанаькъан Захьирата. Гамзатов Расула Кавказе а еригача Россе а дIайовргIоаца литературан лар йитай. Цун кхоллам, тIехьа тIайоагIача вай тIехьенга а кхоачаш, бахаргба.

Берий бешамашкара болхлой даькъалабийцар

Гаьгенаькъан Марина

«Берий дуне» яхача Iаьлий-Юртарча берий беша къахьегаш болча воспитателашта лаьрхIа кхетаче дайихьар культуран цIен болхлоша.

«Укх бетта 27-ча дийнахьа дездеш долча берий бешамашка къахьегача болхлой денна хетадаь дар из вашагIкхетар. Шоай болх дика дабахьарах, баркал оалаш дола каьхаташ делар болхлошта. Массар са-

мукьадоалаш, хоза дIадахар из ди», - йоах тхогарча хоамо. «Къаьстга берий беша Юмаю моллагIча бера ший хьалхара оамалаш, цунга хьежжа, цIоагIа бехктокхаме, сабар, сатем эшаш болх ба из. Оаха

доккха баркал оал цига къахьегарашта, шоай Iулакх цар дика леладарах! Аьгтув, ираз долаш дахалда шо!» - аьлар культуран цIен болхло йолча Йовлой Хаде.

МагIалбике нах тIалатта доазош тоаду

ГIазданаькъан Ахьмад

Ер кIира чакхдалале, Партизански урамагIа дIадоладаь балкаш йистедаха лерхI, уж дIахьош да «Вахар, шахьара хьалаш» яхача къаман программа кхоачашьарца дувзаденна.

«Карарча хана Партизански урамагIа наькъа йистош цIоагIеш латт. ХьалхагIа укхаза урам тIара сердал тоаяь», - аьлар «Сердало» газетага шахьара администраце зарбан болх лелабераша. МагIалбика кхьча урамагIа а цу тайпара болх дIабахьа лерхI карарча шера. Гагарин Юре цIерагIча урамагIа а иштта болх бергба. Шахьара Iаьдало яхачох, нах дукхагIа лела моттигаш тоаяра балхаш 85 % кхоачашдаьд цига.

Вай мехкара сценарист белгалйир

Газданаькъан Ахьмад

Тайп-тайпарча яхъашка дакъа лоацаш я вай къаман кхоллама цѐн исбахъален оагӀон кулгалхо йола АбдурзаковгӀар Аьсет.

«Культуран кхоане» яхача тайп-тайпарча жанрех латтача заочни яхъашка дакъа лаьцар аз «Автора болх» яхача номинацех. Даьхенах долча иллех йола республикански фестивалъ мишта дӀаяхъа еза гойташ йола сценари кийчйир аз цига гойта. Хьалхарча дозалах йола лауреат хилар сох. «Ахкан салоташ йола ха» яхача кхоллама яхъашка, кхоалагӀа моттиг яькхар аз. «Литературни жанр» яхача номинаце аз гойтар «Даьхенна, сигаленна хетадаь вахар» яха сценарий», - дийцар тхога Аьсета.

Бераша къоаной гӀадбигар, боккхийча наьха ди долаш

Гаьгенаькъан Марина

Илдарха-ГӀалан бахархошта дикахетар дахъаш дера гуйран шоллагӀа ди, цун бахъан дар «Дикахетар де» яха болам дӀахьош хилар, халкъашта юкьера къоаной ди дездеш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГӀалгӀай Республикан кагирхой гӀулакхех йолча комитете.

«Из дика гӀулакх вӀашагӀделлар Илдарха-ГӀалан №1 йолча ишкола дешархой бар. ЯлхлагӀа классе деша дагӀача бераша шоашта керте класса кулгалхо Сайтсалама Марина, ишкола кулгалхочун ГӀонча Чехкенаькъан Анжелика а йолаш, хьамсарча шахьара бахархошта мерза хӀамаш дӀайийкъар. Бераша, къоаношта ловца а боаккхаш, дӀаделар мерза даараш. Боккхийча наха шоай аргӀагӀа берашта баркал аьлар, цар иштта хоза шоай терко ярах», - аьлар республикан кертерча кагирхой фусаме. ПалгӀайчен кагирхой комитето даькъала бувц, ардара бетта дӀахьош долча цу дикача цӀайна юкье дакъа лаьцараш, иштта уж могош хилар, ираз долаш бахар дезаш, ловцаш а доах царна.

Магас-Шахьаре «Вай цхьана да» яха суртий гойтам хьабийллар

Газданаькъан Ахьмад

Культуран дегаахара кертерча моттиге хьабийлла из хетабаь ба, Россех керда мехкаш: Донецки, Лугански халкъа республикаш, Запорожски, Херсонски областаш - хьакхийт-

та шу доалаш хилара. Из гойтам кийчбаьраш ба моттигерча «Цаг йола Росси» яхача парте отделене викалаш.

«Цига дакъа лоацаш хилар ПалгӀайчен Халкъа Гуллама депутаташ, иштта доал деча даькъ

тӀара кулгалхой, лаьдала бе-бе болхлой, дин викалаш, юкьярлонна болхлой. ПалгӀайчено Запорожски областаца бувзам леабеш хиларах дийцар Халкъа Гуллама вице-спикера Хьашанаькъан Азас, иштта «Цаг йола Росси» яхача парте мот-

тигерча исполкома кулгалхо Чхоартой Ибрахима», - аьлар «Сердало» газетага из ххетаце вӀашагӀеллараша. Белгалдоаккх, тов бетта 30-гӀа ди, Россех керда регионаш хьакхетарца дувзаденна ди санна, белагалдеш хургда, Путин Владимира аларах.

Юрта спектакль гойтар кагирхой театра актӀераша

Газданаькъан Ахьмад

СоагӀапчара бахархой болча баха хилар вай кагирхой театра актӀераш. «Хьамсаран нус» яха комеди йихьар цар

шоашца цигарча наьха дог гӀоздаккха. Цу комедее дувц маьр-наннее несийнее юкьера гӀулакх. Юртарча культуран цӀагӀа гулбелар комедеега хьажа ловраш.

«Шоай мел дола гӀулакхаш диценна, чӀоагӀа самукьаьлар юртарча наьха цу комедеега хьежача. Лакха начӀал гойташ, шоай болх дӀабихьар актӀераша. Къаьстта белгала вар

къаман гӀорваьнна артист вола Йовлой Ахьмад. Къавенначул тӀехьагӀа къонвала гӀерта воккха саг лаббас вар цо юх ловцаеш хиннар», - дийцар тхога юртарча культуран цӀагӀа.

Къаман селхане а тахане а вIашагIкхийтта моттиг

ЖIайрахъа вахарера лоарXIаме ши таърахъ

Ирчакханаъкъан Сали

ГIалгIай лоаман юрта ЖIайрахъа вахаре лоарXIаме ши таърахъ да укх шера. Кховзткъа шу хьалха 1963 шера РСФСР Лакхехъарча Совета президиума соцамах, Нохч-ГIалгIай АССР керда оттам чIоагIбаъ хиннаб, цунна 11 райони Гудармес яха шахъари чуйоагIаш. ЖIайрахъи цунна гонахъа яда юрташи дIатеха хиннай Наьсарен кхаленах. Цу хана денз, Наьсаренна дикка гаьна улла из моттиг 30 шера цунца лоарXIаш хиннай. Юрташий кулгалхой бале а, бакъда тIакхача хала йолаш моттиг хиннай из кхален доал деча хьакимашта. Цу хана Эса-Чоже гIюлла бода никъ а бацар, водаш хилча Буро

чакхванна ваха везаш дар гIулакх.

ХIаьта а ЖIайрахъ, шоай доал доацаш, йитацар Наьсаре багIача хьакимаша. Даим бувзам лоаттабора цунца, эшача XIаманга хьожар, шоай низ дIакхоачадох. Бакъда эшараш дукха дар цига, къаьстта а цигара «Iарамхи» яха курорт йохаяьчул тIехьагIа. Эггара хьалха уж моттигаш сона яйзар 1976 шера. Цу шера Оздой Рамис, Къулбужанаъкъан Мухъмад хьалха волаш, цига багахбувцам гулбе дахар тхо. ЖIайрахъарча интернате даха а дахаш, цхьа кIира даьккхар оаха, багахбувцам дIаязбеш а гонахъара моттигаш йовзаш а. Хала дар аьнна хет сона, цига баьхача наха. ЛертгIа кхача, барзкъа эца дезаш хилча; Буро тIа

Ючуаха безар цар, XIана аьлча из яр эггара юхегIа илла шахъар. Тхо а ихар цу кIира студенташта кхача эца Буро тIа. Машенаш кIезига лелаш моттигаш яр уж, нагахъа йоагIар мухъ кхухъа машин, цу тIа хайше, ЖIайрахъара Iарамхе е Олга тIа кхачалца долхар тхо. ГIаш гаьна яр цига, наькъаш аттагIарех а дацар, къаьстта Шолжа-ГIалий тIа лела Iемача наха. Цкъаза хьакимаш шоаш а хьалбоагIар Наьсарера, телефон теа ца Iеш. Цхьан дийнахъа иштта цига вена парте райкома кхоалагIа секретарь Тутайнаъкъан Iамархан чувера тхо долча интернате. Тха кулгалхошка XIама эший, аьнна, тхо мишта дах хьежа дIавахар. Цу хана цига болх беш вар тIехьагIа Нохч-ГIалгIай Республикан культуран гIорваьнна болхло

яха цIи енна Чуранаъкъан Мухтар. Цхьан юкъа Шолжа-ГIалий тIа цензор волаш а болх бир цо.

ШозлагIа со цига нийсвелар 80-ча шерашка, «Сердало» газета редакце балха волаш. Йохаяь латгача «Iарамхи» яхача курортах язде командировке вахийтар со. Из йоазув де сона новкъостал дир парте Наьсарен райкома хьалхарча секретара Маькенаъкъан Асхьаба, райисполкома кулгалхочо Зурабанаъкъан Мухъмада, ЖIайрахъарча юртдас Iамархананаъкъан Хьусена, цигарча фельдшерско-акушерски пункта кулгалхочо Базоркнаъкъан Азас. ТIехъарчо дийцар, шоаш малагIа хало оз Наьсаренна гаьна хиларах. Азас яхачох, цIаьхха цамогаьш Хиннасаг, авари яь лозавар Наьсаре Ювиге везаш эттадар цигара гIулакх. Буро тIа уж унахой

дIаэцаш хиннабац, шоай республикера цахиларах. Кхы дукха халонаш нийслора цига, кхален керттера моттиг гаьна уллаш хиларах.

ШоллагIдола лоарXIаме таърахъ да 1993 шера ардара бетта 8 дийнахъа ГIалгIай Республикан президента соцамах къаьстта ЖIайрахъа кхале хьаяь хилар. Цул тIехьагIа дикка эргаданнад цига бахача наьха вахар. ГIалгIайченца цигара нах бувзабеш бола лоарXIаме Эса-Чожеера машенаш лела боккха никъ хьабийлаб, керда хьалгъый «ЖIайрахъ» яха дарбаш ду моттиг, дикка эргаданнад машенаш лелара гIулакх. XIанз цига бахача наьха шоай доалахъа я эггара дикагIа йола транспорт, курорте балха бола нах Наьсарера хьалкхувл паргIатача «газельшца», тикай, культуран болхой гIулакх дикка эргаданнад. Деррига дийца варгвац. Цига бахаш ба вай къаман цхьабола йоазанхой, ишколашта ГIалгIай меттах дола книжкаш, дошлоргаш яздаь нах. Масала, вай республикан гимн язъь Чуранаъкъан Мухъмада Рамзан цигара ва, 5-ча классе Юмадеш дола ГIалгIай грамматика яздаь Хаматхананаъкъан Жабраила Аза цига яхаш я. Ишколе дешача берашта массехк дошлорг а оттадаьд Азас.

Вешта аьлча, бувцаш бола соцам арабаьлча денз, дикка тоаденнад цигарча наьха вахар. Укх тIехъарча хана, кхыча кхалешка санна ярмаркаш, Илманхой вIашагIкхетараш, спортивни яхъаш, артистий концерташ чакхдоах цига. Цудухъа XIанз кхыча дунен тIа бахаш санна бац цигара нах, шоаш ГIалгIайчен цхьа дакъа долга кхетаду цар, шоашта деча гIулакхашка гIолла. Къаьстта а кхъа хиннаб берригача ГIалгIашта Гуцаранаъкъан Микаила хьаяьча «Сафмар» яхача ганзо цигара гIалаш тоае йолаярах. Цига вIаший юххе дахарда вай къаман дIадахар а таханара ди а.

Белгалдаккха деза, ше тоаярга, хозьярга диллача, цу моттиго республикан яхье хьалхара моттиг яьккха хилар.

Магасерча культуран дегIаахара керттерча моттигерча бераша цIайна хетадаь концерт дIаяздир

ГIазданаъкъан Ахьмад

ХIара шера ардара бетта цхьоалагIча дийнахъа дездеш дола халкъашта юкъера ашарий ди белгалдир Магаса культуран дегIаахара керттерча моттигерча къонача, начIал долча бераша, цIайна хетадаь концерт дIаяздарца.

ГIалгIайчен бахархой гIадбигар цига Юмалуш боагIараша, шоай хозача иллешца меттел, бIарг тIа ца соцаш долча сихача халхарашца а.

«Из ди хIара сага вахаре дог деладеш доагIалда, из халхар а илли а санна хоза долаш. Аша-

рашца толамашта духьалдолхаш хилда вай даим, хIара ди кхолламах, таронех диза хилда», иштта ловца баьккхар мехкахошта из концерт вIашагIделлараша.

«Сердало» газетага цига дийцар концерте дакъа лоацаш хиннача вай зIамигача артистех: Таранов Никитайх, Хантиганаъкъан Алимайх, Минибаева Лилляйх, Къоастой Ясминайх, Мейрманова Самирайх, Губина Софьяйх, Думова Катяйх. Цар дегчура шоай кхоллама хозал гойтар наха. Цу начIал долча берашца болх беш ба лакха говзал йола хьехархой, цар лорабу цар селлара хьалха хьайца кхолламцара безам.

«Донбасс-Росси: истории хІанзара хаи» яха гойтам хъабийлар вай мехка

Газданаькъан Ахмад

Вай къам мехкадаккхара дагалоаттамах йолча Мемориала музея болхлоша «Донбасс-Росси: истории хІанзара хаи» яха гойтам кийчбир. Гойтам ворхІ давкъах латт, цунна чуйоагІа йоккха ха, XIX бІаьшере денз.

«Тха гойтамга хъажа веначунна бовзаргба Донбасса экономически, политически, культурни лоархІам, Даьхен исторена цо юкъедена дакъа», - аьлар «Сердало» газетага Мемориални комплекса музейе. Белгалдаккха дезаш да, цу йоккхача гойтама проекто ма ярра йовзийт Донбасс. Укхаза го йиш я мехка истори, цун дегІаахар, иштта гойта оттаяй революцен, тІема ханаш. Цул совгІа, бовза йиш я Донбасс лораеш дІаьшош йолча лаьрхІача операцен тІом, таханарча хана латташ дола хьал, иштта цун дегІаяра йола таронаш.

Николс Джоханнас оттадаь дошлорг кхаьчар вай библиотеке

Газданаькъан Ахмад

«**Ingush - English and English - Ingush Dictionary**» (ГІалгІай-ингалсий, ингалсий-гІалгІай лугІат») яха Николс Джоханнай дошлорг кхаьчар вай къаман библиотеке. 6000 совгІа гІалгІай дешаш чудола дошлорг арадаьлар 2004-ча шера. Тахан лаха атта доаца из дошлорг библиотеке дІаьчуденар ва вай мехкахо Тахилганаькъан Башир.

«Калифорне Беркли университетет метташ тохкаш йолча факультета профессор я Николс Джоханна. Кавказера метташ тохкаш йола исторически лингвистикан говзанча я из. Цо белгалдаьчоь, ах гІалгІай мотт бувцаш бола нах мел болча хана, гІалгІай метта хьал кхераме латт. Мотт баржаш ца хилча; дІаьоал культура, Іадаташ, исторена цу дувзаденнареш. Метта сий цадаро, из дерригача дунен тІара дІаьоаккх», - дийцар тхога библиотека болхло йолча Коазой Іашата.

Къонача хъехархошта – дика масал

Хъошаланаькъан Лейлайх бола дагалоацам

Гарчакханаькъан Сали

Хъехархочун ди долаш фу дагадох? Хетаргахъа, массанена эггара хьалха дагабохарех ба, ишколе дешаш волча хана, хьона хийха нах. Уж ба хьона алапаш Јомадаьраш, нахаца безаме, машаре ваха мишта веза хьалхадаьккхараш, дуккхача Іилмай хьабьалга кхоачаваьр. Кхы а массагІа да уж, бера хана денз, цо хьалхадаьхараш, дерригаш дийца а варгвац. Цудухъа хІара дийнахъа дага ца бохе а, бакъда хъехархочун ди долча хана, уж дагалаца, дагахъа царна баркал ала декхарийла да вай: дика дийшараш а во дийшараш а, хІана аьлча мел во дешаш бер хиннадале а, хІаьта а, дІадилла хІама санна, цун дагахъа дуккхадар дус цо хьийхачох.

Хьанна хов, мичча хана цкъа сомадала а мег из, накъадала а гІо де а мег. Цудухъа, хъехархочун денга ер йоазув де Јоховш, сона дагаехар сай хинна хъехархо. Со гетгара зІаьмига вар цу хана, уж-м ма дий 60-гІа шераш. ДІалаьрхІача, кІезигагІа дале а, 55 шу-м хІаьта а да. Амма хано биц ца беш хул хъа вахаре хинна цъабола нах, моттигаш, вІашагІкхетараш. Са вахаре цу тайпарча нахах яр Ужхъанаькъан (Хъошаланаькъан) Мухьмада Лейла. Наьсарерча №1 йолча юкьерча ишколе деша вагІар со, хетаргахъа аьлча, 2-3-ча классе. Юхъанца тхона хъехаш хилар Ювназ яхаш, Ингушки улицагІа канала йисте вахаш хинна кхийна-нийсвенна зІамсаг. Дукха ца говш из дІавахача, ера тхона хъеха Мухьмада Лейла. Из а яхар хьалхара тха хъехархо ваьхача урам тІа, амма из эгІа йисте яхар, №1 йолча цІагІа. Хоза а саготлургдоаца а моттиг яр аьнна хет сона из яьхар. Цар наІарга, урам тІа йоаллар йоккха, чона кран. Наьсаре мел дола дукхагІдола нуска-

лаш цига хи тІа доахар. Тахан мо дагадоагІа тхоай класс хьалхарча гІата тІа, къаьбегама урокахъа хъаьйча пхьоалленна духъала хинна. Эггара баьдегІа йола моттиг яр из цу ерригача ишколе, хІаьта хъехархочун хьабьало, сабаро сийрда хетийтар класс меттел, деррига тхоай вахар а. Цу хана тхона йоккха хете а, из кхийна йоІ мара яцар. ХІаьтта болх бе йоалалаш яр из. Ишколан директор Саккхалнаькъан Мухьмада Башир вар мотташ ва со, хІана аьлча хьалха хинна Ковтун яха эрсе дІаваха юкьяр из. Тамашийна дар цу ханара дешар а берий вахар а. Компьютер, смартфон гІанахъа гуцар тхона. Цул совгІа, шарикови ручкаш хургда аьлча а, цох фаьлг хетаргбар. Уж дуккха тІехьагІа кхаьчар тхога. Лакха парташ латтар классе, ногІар хьалъаьдаь мара Јоха йиш йоацаш. ГІанд тІехьашкахъа, дІехъа-сехъа татта йиш йолаш дацар, из а хъаьхетта дар партах. Јоакъингах яь шаькъалоатторг Јочуьвтгаеш лаьрхІа кІоагилг бар. Шаькъалоатторгашта лаьрхІа лоаччартормигилг бора, из къаьстта лелайора, шаькъа Јо а даха, тІормиг, книжкаш, тетрадаш бІехдергдоацаш. Дахчан ручкаш дар, бухье ира аьшка перош дагІаш. Из шаькъалоатторга чу Јочуьлтташ, де дезар йоазув. Цкъаза, шаькъа дукха хьалъийцача, тІадам ЈогІа а беже, Іатта јусар тетрада тІа. Из бокъонца цІеньъ дІаьоаккхалуцар тетрада юкьейоаллача промокашканна а, шаькъа хьалъьцар цо, бакъда екъа Іатта јусар. Из бахъан долаш, ле тарлора хъехархо а цІагІара боаккхагІбараш а. «Пионер», «Звездочка» яхаш цІераш йолаш дар перош. Цъаьчарех салтий перош а оалар, уж эггара дикагІа лоархІар. Дешархой цу ханара эггара даьржа хинна ловзараш дар перош ловзар, массарел дукхагІа перош хьадаьхар, Јоадаьр гетгара чІоагІа лоархІар, эрсий меттала аьлча, из «крутой»

вар. Мухьмада Лейла хъехаш йолча хана, тхона дукха хІама хацар, даьа арадоаккха Іасилг санна, ишколе дІа а долхар, урокахъа аьлча чу а доагІар. Кхьдолча хІамашца дІаІама гаьна дар тхо цу хана, зІаьмига хилар бахъан долаш.

Воккха хинна, ишкол а яьккха, университетет дийша а ваьнна, Шолжа-ГІалий тІа «Сердало» газета редакце балха вар со, Мухьмада Лейлайх язде водача хана. Наьсарерча №3 йолча юкьерча ишколе болх беш яр из цу хана. ХІанз из яр Хъошаланаькъан Лейла... 1969 шера Яндарерча Іалаудина Јумарага маьре яхача денз, хийцаьр цо ший тайпан цІи, маьраьр хъа а эцаш. Ткъаь пхьш шу хьалха цун хинна куц-сибат духъальухар. Юкьерча дегІара, оалаш дола дош тІагоІадаь, хоадам боллаш аларца, шийх шиш байташ, ше лоархІийташ хиларца, белгала яр из. Цу тайпара дисадар са дег чу цун амат, оамал. БІаргагушше а яьзар сона, хано ший лар јуташ, јухь тІа хобораш даь, керта тІа йис хъаьрца кхалсаг. Цунца къамаьл дешше хетар: хано къаьхетам бац цъаннех, къонал йІаьхийиц, къонал јохатохац. Иштта да вахара маІан.

Хъошаланаькъан Лейла математика хъехаш яр цу ишколе 80-ча шерашка. Цъаволчунна хетадала мег, фу дувцарг да из хъехаш йолча сагах, болх беш яр ца аьлча; литература е мотт хъехаш хиннаьларе дувца дукха хургдар. Амма цу тайпара уйла нийса яцар, Мухьмада Лейлай вахар хала а дувца дукха хІама долаш а хиннадар. 5 «б» классе, шо-шоай моттигаш хьалуьцаш, дар бераш. Хургйолча уроца чІоагІа сий делга, из лоархІилга гуш дар цар йовхъамаш тІара, цунга лаьрхІа а цІенхашта а кийчлуш дар уж. Дукха ха ялале, чІагаргаш санна ле доладелар бераш, цІагІа бе бенна болх бувцаш, массане а хІана ийдац аьнна, кулгаш ийдора, цъа ший тайпара хоза, таьрахий мотт бувцар. Укхаза дагаухар Н. И. Лобачевске аьнна дешаш: «Дунен тІарча дерригача меттел, эггара дикагІбар – лоаца лебе кхелла математикан мотт». Из мотт берашта хъехаш йолча Хъошаланаькъан Лейлас уйлаех воаккх со:

-Саьнаш мишта хул? Уж хул ира, нийса, аьрхІа, доаржадаь...

Дукха ха ялале, јоха а уйлаш котийоалар: фу моттиг я ишкол, цига болх бе воагІа саг мишта

14 ДИКАЧА НАХАХ

Иразе хилба хъа никъ, хъехархо!

Ишкола 40 шу дладеннача хъехархо

Абойнакъан Фатима

Хъоца дувца дукха да са,
Дега боча хъехархо.
Бера хана денз со кхеваъв,
Влахий вавъ хъа безамо.

Нийсача накъ тла
даха герташ,
Цена уйлаш йоаржаеш,
Дега боча доттагла хинна,
Лабтар сердал тхона луш!

Дукха балхаш деннад вайна
Дала укх дунен тла. Тайп-
тайпара йола говзалаш йомае,
цар клоаргал йовза кхетам
хилар - Даьлагара влалла а
хами махи баь варгвоаца док-
кха беркат! Ишколе ухаца хана,
шоашта дукхагла безача балхах
лаьце язде, аьнна, сочинени
елча; ма чоагла глადьодар со...
Массахана са дега боча болаш,
болх бар хъехархочунбар!
Алал, укх дунен тла дукхагла
мел долча лоархлемеца хламай
никъ беллар, цу накъаш тла
къахъегаргбола говзанчаш
йомабераш хъехархой беций!?

Массахана оалаш да-кх, эг-
гара хьалхара хъехархо дешара
чам чуболлийташ хилча, из чам
дег чура да ца боалаш; дешаш
чакхвоал сга, аьле. Ишколе болх
беш мел йоаккхача хана, хинна-
ча дешархой дегашка, хьамсара
йолаш яхача хъехархочох, Бек-
бузаранакъан Султана Зояйх
язде лов сона тахан. Йоккхача
Ачалкхерча № 22 йолча ишко-
ле цо берашта эрсий мотти, ли-
тературей хьеха 40 шу да. Иш-
колерча балхах ший вахара
керттера дакъа лоархлеш, вайна
юкье оалача беса, ший мел бола
низ цу балха тла йобуллалаш хьае-
най из саг. Цунга хъежжа, ишко-
лан къахъегамхоша лоархлеш я
тахан. Мехка кулгалхочо а, гра-
мота луш, белгалъый из дика
къахъегарах. Завуч, хъехархо
хиларал совгла, берий хьамсара
доттагла йолаш, хьайоагла из ше
болх беча юкъя. Зояс даьча къа-
маьла юкьера дешаш да ераш: «
Моллагла волча сага санна, иш-
коле деша яглача хана хержар аз
а вахаре айса длахьоргбола болх.
Чоагла ловра даьна, нанна;
къаьстга сох хъехархо хилар.
Шолжа-Палий тларча хъехар-
хой институте дешаш, сиха
дладахар пхи шу. Тахан уйла е

эггача, эггара дега бочагла йола
ха хет сона айса цу институте
длайхьар. Дийша яьннача шера
эттар со ишколе балха. Ма хоза
ха яр из са дега! Ма дарра аьлча,
бера хана денз, се хьийга болх
караберзабаь, майрра цу накъ
тла яьнна, гла боахаш яр со. Бе-
рашцара болх чоагла фийла
хила езаш ба. Ший урок еза-
лургйолча тайпара духьалъяхьа
хъажа веза хъехархо. Айса ишко-
ле болх беча 40 шера цъха хлама
кхетадаьд аз дика, дешархош-
та хъехархо хинна ца деш, дега
доттагла хила хъажа веза хъо.
Иштта хилча, шоай дог дикагла
доаст цар хъехархочунна, шо-
ашта хала дар, къувлар хьадувц.
Ший болх боаглача боараме
лоархлеш, лелабеш волча сага
хов, хъехархочун гулакх атта-
чарех доацилга. Хъай мел бола
низ йобилла беза хъа, йайха дув-
цар царна дезалургдолаш, де-
шарцара чам чоаглургболаш.
Иштгача нигатаца къахъегаш
хъабоаглараша дика кхетадерг-
да аз дувцар. Ма хам баь варг-
воацаш да, цъхан хана йайха
хьийхачарех хинна говзанчаш
бларгагор! Хийла нийслу, ний-
сача накъ тла баьнна шоаш
длаболабаларах цар хьона бар-
кал оалаш, хъа урок шоашта мел
езар дувцаш. Моллагла хъехар-
хочун дог хьоасташ, къамаьл да
из! Ше хьийхача дешархоех дика
лораш, юристаш, говза архитек-
тораш, инженераш, иштта кхь-
бола лакха начлал дола болхлой
хилар лов хлара хъехархочунна».

Зояйга ладувглаш дукхача
хламай уйла йора аз... Ишколаш-
кара дешар а, хьалха хиннача

беса доацаш, кхыча тайпара да
тахан. Ма дарра аьлча, тахан хъе-
хархочун тлалаттар доккха дукъ
да! Бларччача дийнахьа ишко-
ле бича, кхы а цларла чукхахьа
безаш болх ба хъехархочун бар.
Ханзара экзаменаш а мичай
хьалха хиннарашга тара. Бер-
рига низ ишкола длабала безаш
ба тахан хъехархой. Цунга хъеж-
жа, парглата бола ха цу нахага
клезига хул. Ше леладер дезача
сага къамаьл а ший тайпара хул.
Мел хала дале а, ший профессий
езаро деррига атта ду.

Зояй ший дезал а дийша ба.
Цунна уллув балха ва цъха во!.
Хъай болх хувца безам болаш
ха хиннай хьога аьлча, ела-
енна дийцар Зояс: «Болх хар-
жар чоагла уйла яь, даьца, наь-
наца дагаванна де дезаш хлама
да; хлана аьлча вахаре йайха
длахьоргбола никъ ба ла хоржар.
Сога хьатгача, гонахьарча наха
пайда эца йиш йолаш, массараш-
та накъадаргдолаш дола гулакх
харжар лоархлеме да! Цаккха
а сай балхах догъэккхаш, из
хувца безам болаш, ди денадац
сога. Хъехархо хила атта да яхар
бакъдоацилга вайна массанена
хов! Мишта аргда из болх атта
ба, хлара минота фийла волаш,
хъай урока хьачуденача хлара
бера дег чу фу доалл ха герташ,
массарашта терко длахкачийта
хъожаш, хъо къахъега дезаш
хилча хлара денна. Сона сай
болх массахана хьамсара хин-
наб, кхыбола никъ хержабала-
ра аз, аьнна, влалла дагадеха-
дац... Ше хьатлаийца дукъ диза
длахьош хила веза, къона тлехье
сийрдача новкъа йоаккхаш лат-
тар! Тахан бераш дале а, кхоа-
на, Дала аьннадале, къаман ва-
харе цъаца моттигаш хьалаь-
ца длаоттаргбола мехкахой ба
тхона хьалхашка баглараш. Дук-
кхача хламан тлехьа хъехархо-
чунца дагавоалаш хул дешархо...
Хозача дешаца цун дог тедеш, ла
къамаьл дича а, хана йоахалца
дицлац из, кхийна баьнна иш-
колера длабахача а, хийла да-
гаухаш хул. Бера хана денз, аз
сай кер чу кхедаь гулакх да
из, хъехархо хилар. Ма хоза хет
тахан, цъхан хана йайха хьийха-
раш хозача дешаца йистхилча,
хъехархоша шоашца длахихьа
денош царна диценнадоацил-

га зийча!»

Ма беркате хлама да-кх,
юхъанца ше хержа никъ
дукха безаш, лоархлеш саг
длачакхвалар! Къаьстга хъе-
хархочун балхаца гетта-
ра лоархлеме да из. Ма дарра
аьлча, цъха боккха дезал санна
вланий барт, безам болаш къа-
хъега дезаш нах ба ишколерба-
раш. Иштга ца хилча, ма хетта
длагоргдац аьнна хет сона цар
гулакх.

Цо хьийхача берий ноа-
ной дукха ихаб Зояй йолча,
лаьрххла баркал ала, дег чура
ловца баккха. Каст-каста из
йолча боаглараш, шоашца хьий-
га къа дицдаьраш дукха
ба, цун хиннача дешархош-
та юкье. Тахан-м, Зояс дувца-
чох, уж тайп-тайпарча мотти-
гашка балха бола говзанчаш ба.
Цар ходабаьбац шоай хъехар-
хочунцара бувзам, цунца диа
мерза денош боча дег чу лела-
деш ба. Фу хургда цул хозагла?
Дала эша ма болба иштта бола
дешархой, хлара хъехархочунна!
Йоккхача олимпиашка хьал-
хара моттигаш йоахаш цаихаб
Зояс хьийха дешархой. Деша-
ра оаггив меттел, кхы длахо мел
дараш а лакха хилийта герташ
къахъег цо.

«Дешара тлехьа низ беш
санна, вайнаьха хоза ладаташ,
эздий гулакхаш, оамалаш, эхъ,
сий лорадеш хиларо мара юхъ
сийрдайоаккхаргйоацилга, къа-
ман визза саг хулийтаргвоацил-
га хьалхадаха деза кхувш латта-
рашга. Вай дукха да лакха начлал
дола бераш. Царца лаьрххла къа-
хъега деза, цъхан оаггйорахьа хъе-
хархо этгта, вокх оаггйорахьа но-
аной этта. Вахара никъ бовза бо-
лалуча хана, царна гла ца дича,
шоай кер чу сомадьнна, тер-
кал ца деш, дита тарлу цар,
хьабта бера чоагла лоархлеме
да ший деглацара начлал хьал-
лацар, цох доаккхал дар... Хан-
нахьа новкъостал даро, тлехьа
тлайоагача хана, вай къаман на-
къабаргбола лакха говзанчаш
бе тарлу царех», - дийцар Зояс.

Иштта безаш, ший никъ
длабахьа аьттуви низи хилба
цун! Тлехьенах дог лазаш бола
хъехархой ма эшалба вай къа-
манна!

Магасе гергача
истола гонахьа
дийцар,
ийрча
гулакхаш
леладарах

Газданакъан Ахьмад

ГалгГайчен столицан
урамашка леладеш
дола ийрча гулакхаш
мишта юхасовцадича
бакъахьа да, дийцар
Магас-Шахьара адми-
нистраце хиннача кхе-
таче. Юкьярлонни,
бокьонаш лораерий,
викалаша, хъехархо-
ша, дешархоша, кагир-
хой хьалхле лелаера-
ша, шахьара ладдалца
цъхана лаьрхлар, шоай
низ цунна духьалбак-
ка.

Шахьара урамаш ийр-
чадоахаш, Магаса куц-
сикбат телхадеш болча зу-
ламхошца къовсам ло-
аттабе. «Цу тайпара гер-
гача истола гонахьа гул-
балар, из дош иштта шо-
айла къоастадар пайда-
не хилар. Тайп-тайпарча
наха, цъха уйла йолаш,
дийцар деш дола зулам,
цунца длахьоргбола къов-
сам.

Хъехархоша шоаш-
та бакъахьа хетар аьлар,
дешархошта юкье из бо-
аржабара. Магас-Шахьа-
ра администраце кул-
галхочо Орцханакъан
Зайта аьлар, уж бераш
Замига долча хана денз;
культуран оаггйорахьа
кхетам бала безаш да,
аьнна. Цо иштта кагир-
хой тлахийхар; вай юкья-
ардар, массане доала-
хьардар лорадара», -
аьлар «Сердало» газета-
га Магаса администраце.
Хала хете а, цу тайпара
ийрча гулакхаш вай ре-
спубликан юрташка ле-
ладеш хилар хьалхара
дац. Цунца къовсам ло-
аттабе таро хургья, бер-
ригаш цъха барт болаш,
хларане ший дакъа юкье-
хьош хилча.

ГалгІайчен бахархоша, ТВ программа гІолла, республикан санитарни хьал дийцар

Султиганькъан Йоакъап

ГалгІайчен бахархоша дийцар, «ГалгІайче» яхача НТРК гІолла, ГалгІай Республикан Іалам лорадара болхлой кулгалхошца цхьана республикан санитарни хьал, яхаш, дийцар «Сердало» газетага республикан Іалама министерстве.

«Тов бетта 28-ча дийна-хьа программе дакьа лоацаш хилар ГалгІай Республикан Іалама низий, экологие министр декараш кхоачашдеш вола Хьулахой Саварбик, цу урхаллен отдела кулгалхо Баркинхой Адам. Мехка бахархой таро хилар цу дакь тІара цхьацца дола хаттараш тахка», - йоах хоамо. Бахархоша шоашта хетар аьлар вай мехкара Іалам лорадара лаьрхІа дІахьош йолча кхетаченах, бокьонах доацаш нувхаш Іоххувсах хиларах, хин моттигаш лораярах, уж меттаоттаярах, хьун ганзаш дегІайоалаярах, уж лораярах.

«Лораде хьай дог» яха лазара духьалара болх дІабихьар вайцига

ГІазданаькъан Ахмад

«Лораде хьай дог» яха хІара шера дІахьош бола болх дІабихьар Насаре кхален дарбанчен лораша, иштта маьл баккха гІулакш дера-ша. Дерригача дунен дега ди

долаш, 75 саг хьежар ший унахцено миштай.

«Из ба дІа-юха лелаш болча лазарашка хьожача лорий болх, цо нах оарцагІбоах дега могашал лораяра, дега пхьанний лазараш хургдоацаш,

шоай ханнахьа лорашка чакхбалара. Укх накьба а чакхбала безам бараш йиш йолаш бар ций, лакха да е лоха да хьожаш, диста, дозал меладха, иштта лора-кардиолага яхачунга ладувІа», - аьлар «Сердало» газетага ГалгІайчен

унахценон министерстве. Республикан лораша мехка бахархой тІахьийхар, шоай ханнахьа лорашка чакхбоалаш хилара, шоай дего мишта болх бу хьажара, ханнахьа шоай дакь тІарча лора тІаболхаш хилара.

Россе Іилманхо Кузнецова Ирена ена хилар, ГалгІай студенташ болча

ГІазданаькъан Ахмад

Российски Іилман академе профессор, физико-математически Іилмай доктор Кузнецова Ирена ена хилар, ГалгІай паччахьалкхен университетте болх беш бола хьехархой, дешаш бола кагирхой болча. Кхетаче дІахьош яр, дешара тІаерзаяь, Российски «ХІама довзар» («Знание»)

яхача юкьарлонна балхаца ювзаенна. Россе кховзткъа регионе ешаш йолча лекце хьагойт лоархІаеме, таханарча хано дІадеххача беса дола декхараш, цо таро хулийт Давьхен Іилма дикагІа довзийта.

«Кузнецова Иренас дийцар «Туханарча дунен тІара сенсора-реш: тахкар, хьакхоллар» яхача

темах, иштта дийцар сенсорах хьакхоллара исторех лаьца, уж хьаяра балха дакь тІарча хьалах, шийна карагІдаьннарех. Лекци бахьан долаш ИнГГУ студенташта духхагІа дайзар итт шера керттера лоархІаш хьадоагІаца Іилмах, иштта яйзар, 2022 шера денз 2031 шерга кхаччалца йола Россе президента Путин Владимира амарах дІайолаь техноло-

геш. Студенташта иштта яйзар цу итт шера чуйоагІаш йола Іилман дакь тІа кхьаьегара таронаш», - аьлар «Сердало» газетага ГалгІайчен паччахьалкхен университетте.

Из лекци яьнначул тІехьагІа, ГалгІайчен студентий таро хилар шоай хаттараш дала, иштта тахан Россе тохкамхошта хьалхашка латтача балха хьакьехьа довза.

Галашка 40 грамм совгІа марихуана яьккхар

Султиганькъан Йоакъап

Лоаман юрта Галашка, оперативни болх дІахьош, полице 40 грамм марихуана хьаяьккхар бокьонаш телхачунгара, аьлар «Сердало» газетага ГалгІай Республике гІолла йолча

Россе МВД «Сунженский» оалача МО дакь тІарча полице болхлоша, шоай балха декхараш кхоачашдеш. Галашка йистте хьалаьца, отделе Іочувоалавир хьалхагІа суд яь хинна саг. Цунгара 41,50 грамм марихуана хьаяьккхар», - йоах бокьонаш лорачар хьабайтача хоамо. Россе МВД «Сунженский» оалача МО лоткъам эцараша яхачох, цунах йоагІаш йола РФ Уголовни кодекса статья хьай-ийлай, бокьонаш телхачеш гІулакхаш леладарах, къьстта наркотикаш лелаярах таІазар дара.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общенациональная
газета «Сердало»

Главный редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в
компьютерном центре редакции
газеты «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
4 октября 2023 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диалозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Палгай боксера-профессионала Хамхой Элберда Турце абттув баблар

Газданаыкбан Ахьмад

Тов бетта тЕхьарча дийнахьа, хьажа аьнна гулбеннача наха тЕораш деттарца хьаллаьцар, Белек-Шахьаре профессионални спорта яхьашка IBA Champions' Night дакъа лоацаш хинна Хамхой Элберд. Танзане вахача, шийца яхьеваннача говзал йолча спортсменагара Мванкемвой Мешакагара котало яккхар цо.

«Къовсам аттачарех бацар, шинна спортсмена лакха говзал гойтар, котало яккхара яхьеванна. Цъхабакьда Хамхой Элберда ший говзал а, низ а, техника а дикагга хилар хьахайтар, йиьлагга раунде шийца латаш вар вожавеш», - аьлар «Сердало» газетага Палгайчен спорта министрстве. Хамхой Элберд таханарча дийнахьа дика спортсмен санна цИхеза ва. ВЕалла а ца эшаш, ийсаза котваннав из - профессионални бокса ринга тЕа иштта ба цун толам, таханарча денга кхоачаш. Вай боксёр дика дийша а ва - из ва Палгай паччахьалкхен университет, Кьулбехьен Федеральни кура тЕара университет яккха.

ГОВЬЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат серии №00624001848568, выданный СОШ №1 с. п. Плиево в 2015 г. на имя Даурбекова Ислама Мухарбековича, считать недействительным.

Утерянный паспорт серии 8016 №445245, код подразделения 020-033, выданный отделом УФМС России по Республике Ингушетия в 2016 г. на имя Базиева Магомеда Бекхановича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии А №8600635, выданный СОШ №1 г. Карабулак в 2002 г. на имя Колоевой Аминат Юсуповны, считать недействительным.

Утерянный аттестат №00624001806752, выданный СОШ №1 г. Карабулак в 2015 г. на имя Хамхоева Акромана Багаудиновича, считать недействительным.

Вай спортсменаша Ерригроссе яхьашка толамаш даьхар

Гьегенаыкбан Мартина

«Ади-Ахьмад» яхача клуберча спортсменаша «дотув» даьккхар эллиной-румий латарак Тамбов-Шахьаре дЕахьош хиннача Ерригроссе яхьашка, яхаш, дийцар «Сердало» газетага спортвени латара федераце.

«Эллиной-румий латара

цИхезача спортсменашта Артюхин Евгенена, Сергея хетаь яхьаш дЕахьоча гулбелар ерригача регионашкара спортсменаш. Опанаыкбан Ислама яхьашка котало яккхар Мордочера викалгара, цу тайпара цо яккхар шоллагга моттиг, 82 кг кхаччалца дозал дарашта юкье. Иштта дото мейдилг яккхар Бларахой ИсмаIала (77 кг). Яхьашка бехктокхаме

тренер хилар «Ади-Ахьмад» клуба воккхагга вола тренер Iарапханаыкбан Ислам. Цига котбаьннараш эллиной-румий латарах йолча Россе кубке дакъа лоацаш хургба», - аьлар хоамо.

«Опанаыкбан Ислам, Бларахой ИсмаIал дукха ха йоацаш вЕашаггехача командана чубоаггаш хилар, бакьда из новкьа хиланзар спортсменаш-

та йоккхача яхьашка дакъа латара. ТЕхьа тЕаьоагга яхьашка оаха лерттЕа кийчо ергьа, дЕаьхача яхьашка нийсденна кхоачамбоацараш юстара а доахаш, Россе кубка чемпионна цИ яккхара дукхагга хьинар, низ тЕабохийтаргба оаха», - аьлар Палгайчен спортвени латара федераце президента Белхарой Руслана.

Ший лоIамеча латарах волча спортсмена Россе хьалхлене «боарза» даьккхар

Гьегенаыкбан Мартина

Палгайчен спортсмена, 18 шу даллалца ха яьннарашта юкье дЕахьош хиннача шоай лоIамерча латарах Россе

хьалхле кьайсача, боарза даьккхар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Палгай Республикан спортвени латара федераце.

«Россе хьалхле яккхара яхьашка ГЕоргбараш хоржаш, Йовлой Самаила (60 кг) дакъа лаьцар пхе латаре, юхера а латаш 10:0 чот йолаш, котваьлар селий спортсме-

нал. Самаил котвалархо хиларах тарра, 2024 шера 18 шерга кхоачаш ха яьннарашта юкье дЕахьоргьолча Россе хьалхлене дакъа лоацаш хургва», - йоахоамо.